

VEILEDNING FOR DRESSURDOMMERE

Generelle forhold

samt

Øvelser t.o.m. LA

Norges Rytterforbund

2015

**Notér alle feil,
men let etter fortjenester.**

VÆR POSITIV !

LYKKE TIL ! - HUSK AT ØVELSE GJØR MESTER !

(Heftet er ment som en praktisk veiledning
og har ikke status som reglement.)

SKRITT

Skritt er en firetaktig gangart uten svevemoment, der hesten alltid har 2 eller 3 ben i bakken. Det skal være en klart markert firetaktig fotflytting i alt skrittarbeid.

Riktig: Ren firetaktig fotflytting.
Taktmessig og aktivt. Likt overtramp av begge bakben.
Overtrampets størrelse er avhengig av tempo og hestens bygning.

Mellomskritt:
Bakhoven trår over forhovens spor.
Ettergift på bittet, nikker med hodet i takt med fotflyttingen.
Bruker hele kroppen, energisk og målbevisst.

Samlet skritt:
Livlig og oppmerksom.
Høyere og kortere steg med forsterket aktivitet fra bakparten.
Mer høyreist holdning, ettergift på bittet.

Øket skritt:
Så veivinnende steg som mulig.
Fremadbydende, løsgjort, energisk, gjennom hele kroppen.
Bakhoven trår klart over forhovens spor.
Hals og hode søker ned og frem, men uten at rytteren mister kontakt med hestens munn. Rytteren skal når som helst kunne endre hestens form, retning og tempo.

Fritt skritt:
Lange og veivinnende steg, fremadbydende, løsgjort, energisk, gjennom hele kroppen.
Bakhoven trår klart over forhovens spor.
Rytteren gir hesten full frihet til å senke og strekke ut hals og hode, men uten å gi fra seg muligheten til å styre hesten.

Galt: Pass eller passaktig fotflytning, uren takt, uregelmessig tempo, ujevnt overtramp, takting/travinnslag.
Jordbundet, ilende, slepende, trippende.
Bundet, lite veivinnende, mangler overtramp (unntatt i samlet skritt).
Dukker, bakom loddplanet i mellomskritt og samlet skritt.
Samlet skritt: Langsamt, forkortet hals uten aktiv bakpart.
Øket skritt: Hesten får ikke nok frihet med tøylen, øker hastigheten i stegene i stedet for steglengden.

TRAV

Trav er en totaktig gangart med svevemoment og diagonal fotflytting. Hesten har to eller ingen ben i bakken.

Riktig: Rent, regelmessig, fritt og spenstig.

Arbeidstrav:

Løsgjort, balansert, god bydning og bakbensaktivitet.
Holdningen tilpasses hestens utdanningsstandpunkt.

Samlet trav:

Økt reisning, mer undersatte bakben med mer vinkling av leddene.
Kortere, høyere travsteg med god spenst og bogfrihet.
Hesten traver besluttsomt, rytmisk og løsgjort fremover.

Mellomtrav:

Noe friere og lavere form, mer veivinnende, men runde steg.
God aktivitet bakfra, god bogfrihet.
Hesten traver "oppoverbakke" med godt hvil i steget.

Øket trav:

Så veivinnende som mulig, tydelig svevemoment med "heng".
Friere og lavere form med bibeholdt bæring - nesen peker dit
forhøven lander.
Stor aktivitet bakfra.
Diagonale benpar har parallelle piper - forhøven peker dit den
landar.

Galt: Urent, uregelmessig, bundet trav. Ujevnt tempo.
Mangler spenst, energi og fremadbydning.
Ubalansert, uten bæring, på forparten.

Samlet trav:

Forholdt og subbende eller med "heng" (passageaktig svevetrav).

Mellom/øket trav:

Forsert, løpende, uten aktivitet bakfra.
Mangler hvil i steget.
For trange rammer - legger seg ikke "ut".
"Spjett" - overdrevet forbensaksjon uten oppfølging bakfra.
Dårlig markerte overganger, mister takt og balanse i overganger.

GALOPP

Galopp er en tretaktig, asymmetrisk gangart med svevemoment. Vi har høyregalopp og venstregalopp. Hesten har ett, to, tre eller ingen ben i bakken.

Riktig: Ren, tretaktig fotflytting. Runde, spenstige og rytmiske sprang.
God bæring og balanse.
Rett og rettstilt på alle rette spor, stilt til galopp siden på bøyde spor.

Galoppfatning:
Uten nøling, med god galoppkvalitet fra første sprang.
Rett og på bittet, bakfra.

Arbeidsgalopp:
Løsgjort, balansert, god bydning og bakbensaktivitet.
Holdningen tilpasses hestens utdanningsstandpunkt.

Samlet galopp:
Økt reisning, mer undersatte og bøyde bakben.
Kortere, høyere sprang med god spenst og bogfrihet.
Hesten galopperer beslutsomt, rytmisk og løsgjort fremover.

Mellomgalopp:
Mer veivinnende sprang, noe friere og lavere form.
Økt aktivitet bakfra, god bogfrihet.
Jevne, balanserte sprang.

Øket galopp:
Så veivinnende som mulig, tydelig svevemoment.
Friere og lavere form med bibeholdt bæring.
Stor aktivitet bakfra med bibeholdt ro og rytme.

Kontragalopp:
Bibeholdt tretakt, bæring og rytme.
Rettstilt på rett spor, stilt til galopp siden på bøyd spor.
Bakbena mest mulig i forbenas spor også på buer.

Galt: Uklar tretakt, urytmisk. Flatt, uten spenst og energi.
På forparten, ubalansert. På to spor.
Mister galoppen, changerer, kryssgalopp.

Galoppfatning:
Skjevt, av bittet, uvillig, feil galopp.

Samlet galopp:
Forholdt, slepende, mister tretakten.

Mellomgalopp, øket galopp:
Løper, på forparten, kommer ikke bakfra.
Lenger ikke rammen.

Kontragalopp: Mister takt og spenst.
Feil stilt. Slipper bakparten ut av buen på bøyde spor.

TEMPOØKNINGER OG OVERGANGER

Tempoøkninger kommer fra en energisk bakpart med godt undersatte bakben og god bogfrihet.

Hestens rammer blir større, med opprettholdt bæring, rytme og balanse.

Konstant, myk støtte på bittet. Det er *steglengden, ikke hastigheten i fotflytningen* som øker.

Overgangene bedømmes sammen med økningene, der ikke annet er angitt i programmet.

Riktig: Tydelig forskjell mellom ulike tempi.
Raskt og presist, men mykt.
Opprettholdt selvbæring, rytme, balanse, retthet og tøyekontakt.

Mellom gangarter:
Direkte til ny gangart/holdt uten å nøle. I *lett klasse* kan hesten ta *noen få steg* i mellomliggende gangart.

Galt: Ikke markerte forskjeller.
På forparten, mister selvbæringen, mot eller av tøylen.
Mister rytmen.
To spor - særlig galopp.
Uvillig, på feil sted.
Mellomliggende gangart i overganger mellom gangarter og til/fra holdt.

HOLDT

Riktig: Direkte, men mykt og balansert avbrudd (noen få steg i mellomliggende gangart i lett klasse).
Parallell oppstilling foran og bak med godt undersatte bakben og jevnt fordelt vekt.
På bittet med bydning, rolig, rett. Nakken høyeste punkt og nesen til loddplanet.
Godt markert (ca 3 sek.).
Villig direkte frem i ønsket gangart (noen få steg i mellomliggende gangart tillatt i lett klasse) eller bakover i rygging.

Galt: Uvillig avbrudd, på forparten, ubalansert.
Ikke parallell oppstilling, dårlig undersatte bakben, hviler et ben.
Av eller under/bak bittet.
Urolig, skjevt, for kortvarig.
Uvillig frem eller bakover i rygging.

RYGGING

En rygging er en baklengs forflytning der diagonale benpar løftes og settes ned uten svevemoment. Hesten har alltid to eller fire ben i bakken.

Riktig: Tydelig markert holdt med korrekt oppstilling.
Villig og regelmessig tilbake med diagonal fotflytting.
Vedlikeholdt kontakt med bittet.
Rett tilbake, løfter bena.
Riktig antall steg.
Villig og direkte frem uten holdt etter ryggingen.

Galt: For kortvarig eller dårlig oppstilt i holdt.
Hesten dras tilbake.
Av bittet eller under/bak bittet
Ikke diagonal fotflytting, sleper bena.
Skjevt.
Uvillig eller iler.
For mange eller få steg, avbrudd.
Uvillig frem etter ryggingen.

Rygging inngår normal i en øvelse der både innridning til holdt, holdt, rygging og fremridning bedømmes samlet.

FORDELSVENDING

Fordelsvending er en helomvending (180°) i skritt med indre forben som sentrum, og gjennomføres fra skritt.

Riktig: Avkorting av skrittet før vendingen, med rett hest.
Stilt til den side hvis sjenkel hesten vender for, med ettergift i innvendig side. På bittet.
Taktmessig og kontrollert vending skritt for skritt, indre forben løftes og settes ned på samme eller litt foran det punkt det ble løftet fra.
Bakbena trår til siden i en bue rundt vendingspunktet, innvendig bakben trår fremfor det utvendige.
Rett frem uten holdt etter fullført vending.

Galt: Dårlig forberedt, bøyd hals før vendingen.
Feil stilt, av bittet.
Forbøyd hals, skulderen faller ut.
Forparten trår til siden - innover eller utover.
Hesten går bakover eller tydelig fremover (det første er mest alvorlig).
Skrur med innvendig forben (sjeldnere begge).
Mister skrittakten, iler.
For stor vending.
Fullfører ikke vendingen før fremridningen.
Holdt før fremridningen.

BAKDELSVENDING/SKRITTPIRUETT

Bakdelsvending er en helomvending (180°) på bakparten i skritt med innvendig bakben som sentrum. Den ris fra mellomskritt etter noen få steg med avkortet skritt.

Skrittpiruett er i prinsippet den samme øvelsen, men ris fra samlet skritt og med større krav til samling og sentrering.

Riktig: Stilt til vendingssiden, med ettergift i indre side og på bittet.
Taktmessig og kontrollert vending skritt for skritt, indre bakben løftes og settes ned litt foran det punkt det ble løftet fra. (I skrittpiruett ideelt omtrent samme punkt som benet ble løftet fra.)
Forbena trår til siden i en bue rundt vendingspunktet, utvendig forben trår fremfor det innvendige.
Rett frem uten holdt etter fullført vending.

Galt: Feil stilt, stiv innvendig side, av bittet.
Dukker, bakom loddplanet.
Bakparten faller innover eller utover.
Hesten går bakover eller tydelig fremover (det første er mest alvorlig).
Skrur med innvendige bakben (sjeldnere utvendige eller begge).
Mister skrittakten.
For stor vending.
Traversaktig avslutning.
Fullfører ikke vendingen før fremridning.

SJENKELVIKNING

Sjenkelvikning ris i konkurranser i skritt eller trav på to spor langs en diagonal linje. Tverringen er avhengig av vinkelen mellom den diagonale linjen og langsiden.

Under trening kan sjenkelvikning også ris i galopp og langs eller parallelt med langsiden med forparten eller bakparten på linjen.

Sjenkelvikning er en løsgjørende øvelse.

Riktig: Taktmessig og flytende med god bogfrihet og kryssing av bena.
Nærmest rett kropp, stilt (i nakken!) fra bevegelsesretningen.
På bittet, med fremadbydning, god kontroll over utvendig skulder.
Villig til siden, nøyaktig på punktene.
Nær parallell med langsiden (Langs rette linjer: 1-2 hovbredder mellom indre bakben og ytre forben).

Galt: Dårlig takt og flyt, uregelmessig.
Låst i bogene, lite kryssing av bena, mister spenst og fremadbydning.
Feil stil, av bittet.
Utvendig skulder faller ut, forbøyd hals.
Bakparten sleper eller kommer foran.
Faller til siden eller uvillig til siden - ikke på punktene.

VOLTER

En volte er en sirkel med diameter som oppgitt i det enkelte tilfelle. Ris normalt i trav og galopp. Halve volter følger de samme prinsipper som hele volter.

Riktig: Jevnt stilt og bøyd til innvendig side etter sirkelbuen.
Forpart og bakpart på samme spor.
Rund volte med diameter som angitt i programmet.
Bibeholdt rytme, takt bæring og form i hesten.
Rett hest før og etter volten hvis fra/til rett linje.

Galt: Ikke stilt og bøyd
For mye stilt og bøyd - skulderen faller ut.
Bakparten faller inn eller ut.
Oval eller uregelmessig volte, feil diameter.
Mister rytme, takt og bæring.
For lav nakke, bak loddplanet.

HJØRNER OG VENDINGER

Hjørnepassering og 90° vending skal ris som en kvart volte. I samlede gangarter skal voltebuen ha en diameter på 6 m. I arbeids-, mellom- og øket trav/galopp samt kontragalopp skal buen ha en diameter på maks 10 m.

Riktig: Hjørnepasseringen/vendingen ris som beskrevet for volter.

Galt: For dårlig ut i hjørnet/for stor vending.
For mye ut i hjørnet/for brå vending.
Vrangstilt.
Ellers som for volter.

SERPENTINER

En serpentine består av halvsirkler forbundet med rette linjer vinkelrett på midtlinjen. Halvsirklenes størrelse og de rette linjenes lengde er avhengig av antall buer i forhold til lengden. Ved tre 20 meters volter på 60 meter bane glir den ene buen over i den andre uten noen rett linje mellom, men overgangen skjer når hesten er vinkelrett på midtlinjen.

Serpentiner ris i trav og galopp med eller uten kontragalopp.

Riktig: Serpentina begynner og slutter på A/C eller et angitt punkt på midtlinjen.

Like store og runde buer i riktig antall, som går ut til sporet.

Rette forbindelseslinjer mellom buene loddrett på midtlinjen.

Ellers som for volter.

(Se også "kontragalopp".)

Galt: Serpentinebuene går ut i hjørnene.

Kantete eller spisse buer, ujevn størrelse.

Buene går ikke ut til sporet, eller hesten henger langs sporet.

Linjen mellom buene ikke loddrett på midtlinjen.

Ellers som for volter.

("Se også "kontragalopp".)

ALLMENT INNTRYKK

GANGARTENE

Gangartenes renhet, regelmessighet og frihet.

Sett en karakter på hver gangart, legg sammen og del på tre - juster opp eller ned til nærmeste hele karakter.

Dersom en gangart er uren, må gangartskarakteren *underkjennes*. (Vurder om hesten er halt - eliminerings.) (Passartet samlet skritt med rent øket skritt skyldes heller uvilje til samling enn en uren gangart.)

Gangartsbrudd (f.eks. travinnslag i skritt) er en øvelsesfeil og straffes *ikke* i gangartskarakteren.

SKRITT:

Riktig: Ren firetaktig fotflytting. Regelmessig.
Godt overtramp i forhold til tempo og hestens bygning.
Likt overtramp med begge bakben.
God bogfrihet, løsgjort.

Galt: Pass eller passtendens. Uregelmessig.
Dårlig overtramp i forhold til tempo og hestens bygning.
Ujevnt overtramp.
Dårlig bogfrihet, bundet, slepende, trippende.

TRAV:

Riktig: Rent og taktmessig.
Løsgjort, god bogfrihet, lett.
Tydelig forskjell i steglengde mellom ulike tempi.

Galt: Urent, uregelmessig.
Dårlig bogfrihet, bundet, subbende.
Liten evne til å forlenge steget.

GALOPP:

Riktig: Klar tretakt, regelmessige sprang.
Løsgjort, god bogfrihet, rund og lett.
Tydelig forskjell i spranglengde mellom ulike tempo.

Galt: Uklar tretakt, firetaktig, uregelmessig.
Dårlig bogfrihet, bundet, flat.
Liten evne til å forlenge sprangene.

SCHWUNG

Fremadbydning, spenst og elastisitet i gangen, ryggvirksomhet og bakkensaktivitet. Bakbenas bærende og skyvende kraft gjennom en elastisk svingende rygg.

(I de letteste programmene er "schwung" og "lydighet" erstattet med "Hestens form (ettergift på tøylene) og tempo". Ta hensyn til de relevante punktene nedenfor når det gjelder tempo.)

Riktig: Jevn fremadbydning i alle øvelser.
Tydelig spenst og ryggsving, aktive bakben.
Villig frem i økninger.

Galt: Dårlig frem i øvelsene, dårlig frem i økninger.
Varierende rytme og tempo.
Senket, stiv rygg.
Slepene ben, passive bakben.

LYDIGHET

Oppmerksomhet og tillit, harmoni, letthet og mykhet i øvelsene, akseptering av bittet, ettergift på tøylene samt form og holdning.

Enkeltstående tekniske øvelsesfeil straffes på den aktuelle øvelseskarakter. Gjentagne øvelsesfeil straffes også under "lydighet".

(I de letteste programmene er "schwung" og "lydighet" erstattet med "Hestens form (ettergift på tøylene) og tempo". Ta hensyn til de relevante punktene nedenfor når det gjelder hestens form (ettergift på tøylene).)

Riktig: Godt under hjelperne.
Lett og jevn kontakt med bittet, myk ettergift i nakken, nesen rett foran lodmlinjen gjennom øyet.
Rett panneakse, lik kontakt med begge tøylene.
Lukket, rolig munn, suger/tygger lett på bittet.
God holdning i forhold til klassenivå, selvbærende.
Rett, bøyer villig i begge sider.
Tillitsfull oppmerksomhet rettet mot rytteren, harmonisk.
Utfører øvelsene mykt og villig uten å nøle, behersker klassens øvelser.

Galt: Unndrar seg hjelperne.
Av, bak eller under bittet, ustabil, stiv i nakken.
Skjev panneakse.
Gaper, skjærer tenner, trekker opp tungen, stikker ut tungen.
På forparten, ligger hardt på bittet.
På to spor, stiv i sidene.
Uvillig, stiv i øvelsene, behersker ikke øvelsene.

RYTTERENS SITS OG HJELPERE

Rytterens sits og holdning, korrektheten, finheten og effekten av hjelperne.
Bruk av banens veier. (Feilridning straffes *ikke* i rytterkarakteren, kun med de angitte fradrag til slutt!)

Husk at måten hesten arbeider på, er et uttrykk for hva rytteren gjør.

(I de letteste programmene er dette punktet delt i to: "Riktig bruk av banens veier" og "Rytterens sits og bruk av hjelperne". Ta hensyn til punktene nedenfor der de hører hjemme.)

Riktig: Loddrett, dyp og smidig sits.
Bårne, rolige, myke hender. Rolige sjenkler med senket hæl.
Lett og jevn kontakt med hestens munn.
Hesten under hjelperne, diskrete og lite synlige hjelperne.
Harmoni mellom hest og rytter.
Lykkes i å vise øvelsene teknisk riktig.
Riktige veier, gode hjørnepasseringer, runde volter og buer, rette linjer, på punktene.

Feil: Skjev sits, lent forover, lent tilbake, sammensunket, usmidig.
Stiv, støtende, spent sits.
Stive, urolige hender, sprikende albuer.
Hard eller ustø kontakt med hestens munn.
Urolige sjenkler, opptrukket hæl/kne, klemmer seg fast.
Hesten dårlig under hjelperne.
Harde og tydelige hjelperne, smatter, tydelig bruk av pisk.
Dårlig harmoni mellom hest og rytter.
Dårlig teknisk utførelse av øvelsene.
Kjenner ikke/retter ikke feil galopp/kryssgalopp.
Dårlig bruk av banens veier, dårlige hjørner, ujevne volter og buer, skjeve linjer, unøyaktig på punktene.

I hver enkelt øvelse er det forholdene beskrevet under "Allment inntrykk" som bedømmes.

Punktene under "Allment inntrykk" henger til en viss grad sammen:

- God spenst gir bedre gang.
- Dårlig bydning kan angå både schwung og lydighet.
- Ulydighet, dårlig teknisk utførelse kan belastes både hestens lydighet og rytterens innvirkninger.

Prøv å vurdere hvor problemet eller fortjenesten først og fremst hører hjemme – unngå å straffe to ganger. Det er imidlertid vanskelig å gi god rytterkarakter hvis hesten stort sett går mot bittet eller mislykkes i øvelsene. Det er vanskelig å gi god gangartskarakter til en hest med dårlig spenst og aktivitet.